

DE VIJVER IN DEN TERRASSEN-AANLEG VAN HET KERKHOF TE STETTIN.

En daar niet voor den enkeling, doch voor een ieder hier een troostrijke taal gesproken moet worden, heeft men de graven sedert onheugelijke tijden met bloemen getooid, want

....Ach.... der Menschliche Liebe ist
nirgends so viele,
Als hier am letzten Wanderziele;
Ihre Rosen und Dornen streuet sie mild,
Über das tränenreiche Gefild”.

Als beelden van liefde en trouw, heeft Ten Kate de nederige grafbloemen bezongen in:

Bleicit, gij peoniës, viooltjes, seringen,
Schudt, o gij takken, uw goudregen zacht,
Blijf kamperfoelie, den lijksteen omringen
Tot hij verdwijnt in een bloeiende pracht.

Blinkt er en geurt er gij heerlijke rozen
Liefelijk gemengeld in sneeuw wit en rood.
Zoo heb ik haar eens van schoonheid zien
blozen,
Zoo zien verbleeken in 't uur van den dood.

Veel te dikwijls plant men echter tuinplanten, die door hun opvallende kleuren de stemming van een overigens sobere steenrij verbreken, zoodat ook hier alleen orde en harmonie verkregen kan worden, door de vrijheid van zelf tooien der graven te beperken en te onderwerpen aan zekere be-

palingen, welke het geheel ten goede komen en toch speling laten voor persoonlijke voorliefde. Op het MünchenerWaldfriedhof zijn papieren kransen verboden, in Linden wordt evenals in Stettin de grafverzorging door de directie geleid, opdat de pralende pronk van pot- en perkplanten gedeeltelijk vervangen wordt door de stemmig-liefelijke Erica en Callunasoorten, varens, viooltjes, primula's, maag-

depalm, lelietjes der dalen, klimop en wat vrouw Natura meer biedt aan eenvoudig plantenleven. Ook dit onderdeel der kerkhofkunst — vaak overgelaten aan kleine tuiniertjes, die natuurlijk fel zich overal kanten tegen deze hun benadeelende verzorging — verdient volle aandacht van hen, die onze doodenakkers weer willen verheffen tot oorden van herdenking, kunst en natuurwaardering, of de bepalingen willen nakomen van het „IVe Congrès d'Art Public”, waar in de 2e sectie geformuleerd werd, dat: „Les cimetières doivent être dans leurs ensemble, expressifs de dignité, pour l'hommage public aux morts de la commune”, en „La commune a le devoir d'éviter que l'aspect des cimetières ne soit ce qu'il est en général: un composé d'alignements de tombeaux disparates abaissant l'hommage public aux morts”.

Stettin heeft de bloemenverzorging zóó ernstig opgevat, dat de kweektuin acht warme kassen en 600 broeibakken bezit, terwijl de boomkwekerij een oppervlakte van meer dan 15.500 vierkante meter beslaat.

Dat er ook in ons land rekening gehouden wordt met de nieuwe in het buitenland reeds ten deele verwezenlijkte denkbeelden, stemt ieder voor kerkhofschoon gevoelend mensch zeker tot verheugen, maar dat het anarchisme op nog pas geopende kerkhoven direct zich meester maakt van de grafteekens